

I. VÁLOGATÁS

A MAGYARORSZÁGI ROMÁKAT ÉRINTŐ 2003-AS ESEMÉNYEKBŐL¹

Január

Az általános iskolások közül minden tizedik roma származású. E gyermekeknek több mint egyharmada cigánytöbbségű osztályba jár. Majdnem minden ötödik iskolás roma gyerek legalább enyhe fokban értelmi fogyatékosnak minősül. Az Oktatási Minisztérium a jövő tanévtől bevezetendő integrációs normatívával a rendszer alapjaihoz nyúlna hozzá, hogy az elkülönülést az együttnevelés váltsa fel.

Havonta negyven-ötven magyar roma család tér vissza Kanadából. Ők azok, akik az elmúlt fél évtizedben vándoroltak ki, és nem kaptak menedékjogot, letelepedési engedélyt az észak-amerikai országban. Egyes adatok szerint legalább ötezer magyar állampolgár folyamodott a kanadai hatóságokhoz menekült státuszért. Közülük vagy háromszázan tudták meggyőzni az ügyükben vizsgálódó szerveket. A többieket gazdasági menekültnek nyilvánították, és hazairányították a kanadaiak. Annak idején a magyar hatóságok olyan ígéretet tettek, hogy minden segítséget megadnak a hazatelepülőeknek.

Az ENSZ Fejlesztési Ügynöksége (UNDP) és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) által készített elemzés szerint az Európai Unióba készülők Csehország, Szlovákia, Magyarország, Bulgária és Románia cigány lakossága a világ legszegényebb övezetének, Fekete-Afrikának a szintjén tengődik. Minden tizedik roma folyamatosan, minden második gyakran éhezik, nincs egészséges ivóvizük, a gyerekek súlyosan alultápláltak, oktatási esélyük csekély, ezért munkavállalási lehetőségeik akkor se nagyon volnának, ha nem érné őket hátrányos megkülönböztetés a származásuk miatt is. A viszonylag magas születési arányszám mellett elképesztően nagy a gyermekhalandóság, alacsony a várható élettartam, és bár maguk a romák „tűrhetőnek” mondják egészségi állapotukat, az valójában katasztrofális. Többszörös hátrányuk és sokszoros társadalmi csapdahelyzetük da-

¹ A válogatás a Népszabadság, a Romapage és a Rom.net internetes archívuma alapján készült

cára azonban csaknem felük még így is alkalmanként vagy rendszeresen dolgozik, de többnyire a fekete- vagy a szürkeszektorban. Jövedelmük azonban olyan csekély (a segélyekkel együtt is), hogy több mint felét napi túlélésre kénytelenek fordítani. Ha nagyon megszorulnak, csak uzsorakamatra kapnak magánkölcönt. A legszegényebb cigányok – állítja a tanulmány – még a gazdagabb romáktól sem kapnak segítséget. Alakul viszont „osztályszolidaritásuk” a legszegényebb nem cigányokkal. A közkeletű előítélettel ellentétben, a romák óriási többsége csak valódi végszükségben, létfenntartása érdekében lop és koldul, szégyellve és elítélve magát, hogy erre kényszerült. Valójában a romák zöme be akar illeszkedni (integrálódni) a társadalomba, miközben – mint minden kisebbség – elutasítja a feloldódást, az azonosság elvesztését (az asszimilációt).

Az újonnan felálló Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) 53 mandátumából 52-t a Demokratikus Roma Koalíció (DRK) jelöltjei szereztek meg a január 11-ei elektori gyűlésen, miután – egy kivétellel – csupán e szervezet indulói kerültek fel a szavazólapra. A DRK-képviselőkön kívül csak a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetségének bejegyzés alatt álló elnöke, Farkas Elemér jutott be az önkormányzati testületbe. A gyűlésen – amelynek helyszínén mintegy 2700 elektor regisztráltatta magát – 1347-en járultak az urnákhoz szombaton késő éjszaka. A Lungo Drom (LD) nem vett részt a voksoláson: szimpatizánsai előzőleg elhagyták a termet és hazautaztak, mert az Országos Választási Bizottság (OVB) megalapozatlannak találta és elutasította a gyűléssel kapcsolatos panaszait. A legtöbb szavazatot az OCÖ eddigi elnökhelyettese, Pálfi Miklós kapta, a DRK elnökjelöltjei közül Kövesi Vilmos a harmadik, Horváth Aladár a huszonhatodik helyen végzett. Az eredményhirdetést követő vasárnap hajnali sajtótájékoztatón Horváth Aladár az eddigi egypártrendszerű, személyi kultuszra épülő, „basáskodó” cigány önkormányzati rendszer helyett demokratikus szisztémát ígért, az őszinte beszéd, az emberi hang fontosságát emelve ki a most megkezdődött „roma rendszerváltásban”. Kövesi Vilmos arról beszélt: az új országos önkormányzat a mindenkori kormányzattal szoros kapcsolatot tartva tevékenykedik majd a magyarországi cigányság érdekében.

A Legfelsőbb Bíróság (LB) határozatával megsemmisítette az Országos Választási Bizottságnak az Országos Cigány Önkormányzat választásának eredményét jóváhagyó határozatát, és elrendelte a választás megismételtetését. Az LB a Lungo Drom választási

koalíció által benyújtott kifogást elbírálva megállapította: a választásra jogosult 4592 elektorból az OCÖ tagjait megválasztó elektori gyűlésen a szavazáskor 1347-en vettek részt, ezért az elektorok gyűlése határozatképtelen volt.

A megismételt országos cigány elektori gyűlés tiszta és törvényes lebonyolításának érdekében Farkas Flórián fideszes országgyűlési képviselő, a Lungo Drom koalíció elnöke kormánybiztos kinevezését kérte Medgyessy Péter miniszterelnöktől. A Lungo Drom elnöke részletes szabályozást tart szükségesnek a választási visszaélések megelőzése érdekében. A politikus szerdán levélben tájékoztatta kéréséről a kormányfőt. Farkas Flórián azzal indokolta kérését, hogy „nem kíván sorozatos törvénysértésekhez, csalásokhoz asszisztálni”. Ha nem ismétlődnek meg az általuk az előző voksolás során kifogásolt események, március 1-jén, a megismételt elektori gyűlésen nem vonulnak ki a tanácskozásról – szögezte le a Lungo Drom elnöke. Farkas Flórián levélében javasolja: a „lehetséges tömegmanipuláció elkerülése” és az esélyegyenlőség biztosítása érdekében az elektorokat a gyűlés helyszínére szállító buszok csak a megyeszékhelyekről induljanak, egyenesen a tanácskozás színhelyére szállítsák az elektorokat, és a buszok menetrendjéről legalább nyolc nappal előre tájékoztassák az érintetteket. Farkas továbbá azt kéri, hogy a gyűlés helyszínén valamennyi – szám szerint négy és fél ezer – elektor számára biztosítsanak ülőhelyet, az általuk elfoglalt szektorba csak „ellenőrző pontokon” keresztül lehessen bejutni, a nagy országos cigány szervezetek által egyenlő számban meghívott VIP-vendégek pedig „jól elkülönített helyen” legyenek a teremben. A regisztrációnál és a szavazatok számlálásánál vegyenek részt a megfigyelők, akik nem lehetnek elektorok – indítványozza Farkas Flórián. A politikus fontosnak tartja azt is, hogy a választásra érkezőket személyi igazolvány és személyi azonosító jel alapján vegyék nyilvántartásba, osszák szét közöttük az ülés rendjét, az elektorokat „tájékoztassák arról, hogy a terembe befolyásolásra alkalmas megkülönböztető jelzést nem vihet be, nem viselhet”. A Lungo Drom elnöke felveti azt is, hogy az ülés ideje alatt a büfé ne tartson nyitva, vagy csak a szünetekben működhessen. Javasolja, hogy nyílt szavazásnál szektoronként két személy számolja meg a voksokat mindaddig, amíg azonos eredményre nem jutnak. Titkos véleménynyilvánítás előtt pedig a levezető elnök ellenőrizze a gyűlés határozatképességét. „Magyarország minden demokratikusan gondolkodó, a demokrácia iránt elkötelezett polgárának érdeke, hogy a március

1-jére kiírt választás törvényes, tisztességes legyen, annak eredményét senki se kérdőjelezhesse meg” – írja Farkas Flórián a kormányfőhöz intézett levelében.

Február

Kérdéseket intézett Farkas Flóriánhoz, a Lungo Drom elnökéhez a Demokratikus Roma Koalíció. A koalíció vezetői – Horváth Aladár, Kolompár Orbán és Kövesi Vilmos – szerint a Farkas Flórián vezetésével működő Országos Cigány Önkormányzat tavaly közel egymilliárd forintos költségvetési támogatásban részesült. Az egyik kérdés így szól: „Mikor kaphat tisztességes tájékoztatást a közvélemény a támogatás felhasználásáról?” A Demokratikus Roma Koalíció vezetői arra is kíváncsiak, hogy hol volt a Lungo Drom a tömeges kilakoltatásokkor, hány alkalommal lépett fel a cigány embereket ért rasszista támadások, kirekesztő intézkedések ellen. A szövetség szerint az OCÖ 300 millió forintot szánt szociális lakások építésére, Farkas Flórián pedig húszmilliós elnöki kerettel rendelkezett. A roma koalíció az említett összegek felhasználásáról is szeretne tájékoztatást kapni. Farkas Flórián nemrégiben tett kijelentései kapcsán hangsúlyozták: a január 11-én tartott cigány electori gyűlésen az OVB állásfoglalása alapján nem volt csalás, az eddigi jogértelmezés szerint a Demokratikus Roma Koalíció törvényes keretek között nyerte meg a választást. A Legfelsőbb Bíróság sem a csalásra vonatkozó vádak alapján ismételteti meg a választást, hanem a szavazáskor előállt határozatképtelenség miatt, amely a Lungo Drom kivonulása miatt következett be. A Demokratikus Roma Koalíció úgy ítéli meg, hogy gyökeres reformra szorul a kisebbségi önkormányzati rendszer, ugyanakkor közérdeknek tekintik, hogy Farkas Flóriánt eltávolítsa az Országos Cigány Önkormányzat éléről.

A Demokratikus Roma Koalíció a szegregáció felszámolását, a romák társadalomba integrálását tekinti alapvető céljának. A márciusi országos cigány önkormányzati választásra készülő szövetség győzelme esetében három éven belül szanálná a cigánytelepek harmadát. „A tudomány már kidolgozta, hogy mit kellene tenni a romák felzárkóztatásáért, már csak el kellene kezdeni a megvalósítást” – jelentette ki a DRK három vezetőjének egyike, Horváth Aladár. A tömörülés elnökjelölt nélkül vág neki a március 1-jei országos cigány önkormányzati választásnak. Kolompár Orbán a lakhatással kapcsolatos elképzelések kapcsán elmondta, a Farkas Flórián vezette OCÖ lakásépítési programjára

szánt 300 millió forintból eddig csak 48 milliót költött el a testület cége. Kolompár bízik benne, ezt az összeget európai uniós forrásokból meg lehet triplázni. Kolompár kitért az ország 460, közel 100 ezer embernek otthont adó gettójának felszámolására is: „A telepeken el kell dózerolni a házakat, helyükbe emberi életre alkalmas lakásokat kell építeni” – fogalmazott. A hat éve elfogadott középtávú kormányprogram putrisort szanáló pontjának végrehajtásáról a kormány azóta még egy rendelettervezetet sem fogadott el. Horváth Aladár kormányfő-tanácsadó tájékoztatása szerint szakmai terveikről egyeztetni kívánnak a kormánnyal, hogy három éven belül a putrisorok legalább harmadát felszámolják. A szövetség roma szociális segítők hálózatát szeretné kiépíteni, az asszisztensek tartanak a helyi iskolával, önkormányzattal és szociális intézményekkel a kapcsolatot. Horváth Aladár úgy véli, konszolidációs programra van szükség az adósságcspádba került családok támogatására. A roma vezető közölte: győzelmük esetén az új OCÖ minden eszközzel fellép majd a roma gyerekek iskolai elkülönítése ellen.

Farkas Flórián, a Lungo Drom elnöke a Legfelsőbb Bíróság által érvénytelennek nyilvánított országos cigány önkormányzati választás után arra kérte a kormányfőt, hogy a megismételt voksolás törvényességének garantálására nevezzen ki kormánybiztost. Medgyessy Péter válaszlevelében kijelentette: a kormány nem terjeszkedhet túl a törvényben meghatározott feladatain, így nem teljesítheti Farkas Flóriánnak, a Lungo Drom elnökének kéréseit. A kabinet sem kormánybiztos kinevezésével, sem a szavazás lebonyolítására vonatkozó technikai szabályok előírásával nem befolyásolhatja a választás törvényességét. A miniszterelnök ugyanakkor felkérte az Országos Választási Iroda felügyeletét ellátó belügyminisztert, hogy az iroda vizsgálja meg a Lungo Drom egyéb javaslatait, és – ha a jogszabályok lehetővé teszik – hasznosítsa azokat. „Meggyőződésem, hogy minden, a választás előkészítésében közreműködő közigazgatási szerv szigorúan a törvényesség talaján állva fog eljárni. A demokrácia azonban ennél többet kíván, azt, hogy a választásra jogosultak vegyenek részt a szavazásban és felelősen, higgadtan döntenek. Így tegyék lehetővé az önkormányzat létrejöttét” – írta a kormányfő.

A roma lakosság rászorultsági mutatója a teljes lakossághoz képest háromszoros, miközben önkormányzati támogatottsága négyszeres, így például valamivel nagyobb arányban foglalkoztatják a cigány embereket – társadalmilag egyébként nem túlságo-

san megbecsült státuszú – közhasznú munkásként. Mindez abból a kutatásból derül ki, amelyet a Tárki végzett a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége megbízásából. A felmérés szerint a cigány lakosok inkább azokon a településeken élnek a teljes lakossághoz képest nagyobb szegénységben, ahol arányszámuk kisebb. A kutatás a szociális egyenlőtlenségeket vizsgálva úgy találta, hogy azokon a településeken, ahol a romák aránya két százalék alatt marad, a cigány gyerekeknek fele akkora esélyük van más, a községen vagy városon kívüli iskolába kerülni, mint a teljes lakosság esetében. Ennél nagyobb arány esetében ugyan nő a távolibb iskolába járás esélye, de soha nem éri el az átlagos mobilitást, azaz a cigány gyerekek mindig kisebb arányban tudnak más, szüleik által választott iskolákba eljutni, mint kortársaik. A felmérés szerint az egyenlőtlenségi adatokat nem befolyásolja az adott település nagysága sem. Érdekesség, hogy az említett két százalék mint határszám többször is megjelenik a romákkal kapcsolatban végzett kutatás során. Így például az etnikai konfliktusokat vizsgálva kiderült, hogy a roma lakosság két százalék alatti aránya esetében viszonylag ritka az ellentét megjelenése, míg a fölött „hirtelen megugrik”. Az önkormányzati vezetők véleményére alapozott megállapítás szerint nemcsak a romák számával, illetve arányával, hanem a település méretével is egyenes arányban nő a lakosságon belüli konfliktusok esélye. A kutatók „erős összefüggést” mutattak ki a romák településen belüli elhelyezkedése és a konfliktusok gyakorisága között is. E szerint a telepi, szegény körülmények között élő cigányok esetében gyakoribb a társadalmi ellentét, mint a település belsejében, jobb körülmények között élőkné esetében. A felmérés készítői a megkérdezett önkormányzati szakemberek becslései alapján 8,8 százalékosra teszik a cigány lakosság vizsgált településeken belüli arányát.

Március 1-jén kezdődik Budapesten, a Hungexpo B pavilonjában a megismételt országos cigány önkormányzati választás. Az első, 2003. január 11-én rendezett roma elektori gyűlés eredményét az Országos Választási Bizottság jóváhagyta, de a Legfelsőbb Bíróság helyt adott a helyszínről kivonuló Lungo Drom panaszának, és elrendelte a választás megismétlését. Az LB a leadott szavazatok számára hivatkozva állapította meg, hogy az új testület megválasztásakor az „elektorok gyűlésén a megválasztott elektorok kevesebb mint fele vett részt, így az elektorok gyűlése már nem volt határozatképes”. Az OVB ezt követően született állásfoglalása értelmében viszont a leadott szavazatok számának

nem feltétlenül kell elérnie a határozatképességhez szükséges ötvenszázalékos arányt. Amennyiben a második választás is sikertelennek bizonyul, négy évig országos önkormányzat nélkül marad a cigányság. Kérdés, mi történik, ha az elektori gyűlés végig határozatképes lesz, de a szavazatok száma mégis elmarad az ötvenszázalékos aránytól. A Legfelsőbb Bíróság végzése vagy az OVB állásfoglalása alapján kell eljárni? Rytkó Emília, az Országos Választási Iroda vezetője ez ügyben nem kívánt véleményt nyilvánítani, mint mondta, az OVB „bölcös döntésén” múlik, hogy miként határoz. A technikai részleteket ismertetve Rytkó Emília felhívta a figyelmet, hogy a szombati választásra érkező vidéki elektorok – csakúgy, mint januárban – térítésmentesen vehetik igénybe a tömegközlekedést. A vasúton utazók a meghívólevél felmutatása után kaphatnak ingyenes vonatjegyet, ezenkívül minden megyeszékhelyről buszok szállítják a résztvevőket a fővárosba. Kis híján száz – egész pontosan 95 – busz áll a roma elektorok rendelkezésére. A megismételt választáson nem csupán érkezéskor regisztrálják az elektorokat, a távozókat is nyilvántartják majd. Ily módon pontosan lehet tudni, hogy az adott időpontban hány elektor tartózkodik a teremben – hangsúlyozta Rytkó Emília. Hozzátette, hogy a Legfelsőbb Bíróság elvárásainak eleget téve az OVB úgy döntött: a gyűlés kezdetekor regisztrált létszámon kívül az is bekerül a választásról szóló jegyzőkönyvbe, hogy az érdemi szavazás megkezdésekor hány roma elektor volt jelen. A levezető elnökök személyéről, a szavazatszámlláló bizottság tagjairól és a jelöltekről nyílt szavazással döntenek az elektorok. A januári gyakorlattól eltérően a nyílt szavazáson nem a meghívóval, hanem a helyszínen kapott külön kártyával voksolhatnak a résztvevők – említett még egy változtatást Rytkó Emília. Az új Országos Cigány Önkormányzat képviselőiről továbbra is az eddigi szokott módon, titkosan szavaznak az elektorok.

Március

A Demokratikus Roma Koalíció fölényes győzelmet aratott a hét végén tartott, megismételt cigány elektori gyűlésen. A Lungo Drom listájáról csak két jelölt – Farkas Flórián és ifj. Bogdán János – került be az 53 fős új Országos Cigány Önkormányzatba. A vasárnap hajnalban kihirdetett eredmény szerint Horváth Aladár kapta a legtöbb szavazatot. Farkas Flórián eddigi elnök gratulált a győzteseknek. Magas részvételi arány és nyugodt légkör jellemezte a szombaton megismételt országos cigány önkormányzati választást. Az első,

2003. január 11-én tartott elektori gyűlésről a Lungo Drom kivonult, a Legfelsőbb Bíróság pedig határozatképtelenségre hivatkozva megsemmisítette a Demokratikus Roma Koalíció elsőpró sikerét hozó eredményt. Az új elektori gyűlést március 1-jére írta ki az Országos Választási Bizottság. A Legfelsőbb Bíróság döntése értelmében az elektoroknak nem csupán a gyűlés megkezdésekor, hanem a szavazáskor is határozatképes – ötvenszázalékos – arányban kellett jelen lenniük. Legelőször is tehát az volt a kérdés, hogy érvényes lesz-e a választás, vagy négy évig országos képviselő nélkül maradnak a magyarországi romák. A csaknem 4600 szavazásra jogosult elektorból januárban 2685-en regisztráltatták magukat a gyűlésen, most csaknem háromezren, pontosan 2993-an. Ez a szám mintegy 65 százalékos részvételi arányt jelent. A hivatalosan meghirdetett időpontnál jóval később, szombaton kora délután kezdődött a választási procedúra a Hungexpo B pavilonjában. A Demokratikus Roma Koalíció elektorai ezúttal is fehér sálát viseltek, de a szocialista pártra utaló piros szegfűt – szemben az előző választással – nem lehetett látni. A korábbi kaotikus jeleneteket elkerülendő a Lungo Drom szövetsége és a Demokratikus Roma Koalíció előre meg egyezett a levezető elnökök, valamint a szavazatszámoló bizottság tagjainak kilétéről. A megállapodást betartva a két nagy szövetség kölcsönösen megszavazta a javasolt személyeket. A „látható többség” miatt nem számolták meg a voksokat, így a januári rendezvénytől eltérően az sem derülhetett ki, hogy melyik tábor hívei vannak számbeli fölényben. A Lungo Drom és a Demokratikus Roma Koalíció mellett egy új szerveződés, a független elektorok támogatására számító Harmadik Erő Szövetség is megjelent a színen. A jelöltállítás gyorsan és rendben zajlott. A szavazólapra 150 elektor neve került alfabetikus sorrendben. A Lungo Drom és a Demokratikus Roma Koalíció 53-53 jelöltjén kívül a Pálfi Miklós vezette Harmadik Erő Szövetség 35 jelöltje, valamint kilenc, egyik szerveződéshez sem kötődő elektor került. Meglepetést csak az okozott, hogy Raduly József, a 100 tagú cigányzenekar vezetője – aki a Harmadik Erő Szövetség színeiben indult – a jelen lévő elektoroktól nem kapta meg a jelöltté váláshoz szükséges tízszázalékos támogatást. Az új Országos Cigány Önkormányzat összetételéről döntő titkos szavazás megkezdésekor a levezető elnök a számítógépes nyilvántartás alapján bejelentette, hogy 2832-en tartózkodnak a teremben, a gyűlés tehát határozatképes. Este kilenc óra körül osztották ki a szavazólapokat. Az urnazárás előtt még nőtt a résztvevők száma, végül 2869-en szavaztak. Ily módon az a vita is okafogyottá vált, hogy mi történik akkor, ha a szavazatok száma nem éri el a határozatképes arányt. A vasárnap hajnali órákban ismertetett eredmény szerint a Demokratikus

Roma Koalíció listáján szereplő politikusok fölényes győzelmet arattak: az országos cigány önkormányzati testület 53 képviselői posztja közül 51-et szereztek meg. A fennmaradó két mandátumot Farkas Flórián és a Lungo Drom egy másik jelöltje, ifj. Bogdán János töltheti be. (Ahogyan az 1995-ös és az 1999-es országos cigány elektori gyűlés után, úgy most is el kell mondani, hogy a valóságban nem volt ilyen tekintélyes a különbség. A kislistas rendszer szabályai szerint tartott választás azonban nem teszi lehetővé, hogy arányos képviselet jöjjön létre.) A legtöbb szavazatot – 1537-et – Horváth Aladár kapta. Ami a Demokratikus Roma Koalíció másik két vezetőjét illeti: Kolompár Orbán 1391 vokssal a kilencedik, Kövesi Vilmos 1365 támogatóval a huszadik lett. A Farkas Flóriánra leadott 1109 szavazat az utolsó előtti, 52. helyre volt elég. A Demokratikus Roma Koalíció vezetői és megválasztott képviselői a színpadról mondtak köszönetet a választás során fegyelmezetten és türelmesen viselkedő elektoroknak. Horváth Aladár kijelentette, hogy a veszteseknek nem kell sem boszorkányüldözéstől, sem kirekesztéstől tartaniuk. Horváth Aladár – Kolompár Orbánnal és Kövesi Vilmostal együtt – hangsúlyozta, hogy az új Országos Cigány Önkormányzat minden tőle telhetőt megtesz majd a magyarországi romák képviselete érdekében. A szegénység enyhítéséért indított programokkal ugyanakkor nemcsak a cigányok, hanem minden rászoruló magyar állampolgár helyzetét javítani kívánják. Egyelőre nincs jele annak, hogy a Lungo Drom óvást nyújtana be. Farkas Flórián, aki az eredményhirdetéskor is a Hungexpo területén, de egy másik épületben tartózkodott, újságíróknak nyilatkozva gratulált a győzteseknek. Kérdésünkre elmondta, hogy „minden bizonnyal” részt vesz az Országos Cigány Önkormányzat munkájában. Az új országos testület azt követően tartja meg alakuló ülését, hogy a megválasztott cigány képviselők átveszik megbízólevelüket. Az elnöki poszt elnyerésére – bár e tisztségre a Demokratikus Roma Koalíció hivatalosan nem nevezett meg jelöltet – Horváth Aladár a legesélyesebb.

Jóváhagyta az országos cigány elektori gyűlés jegyzőkönyvében foglalt választási eredményt az Országos Választási Bizottság. A döntéshozatalt megelőzően Ficzer Lajos, az Országos Választási Bizottság elnöke arra emlékeztetett: a tanácskozással kapcsolatban nem érkezett panasz vagy kifogás. „Mint azt tapasztalhattuk, a gyűlés rendben, a jogszabályokban foglaltaknak megfelelően zajlott le” – tette hozzá Ficzer, aki emlékeztetett arra is, hogy a tanácskozás mindvégig határozatképes volt, a részvételi arány pedig folyamatosan meghaladta a 60 százalékot.

Horváth Aladárt választotta a testület elnökévé alakuló ülésén az Országos Cigány Önkormányzat. A voksoláson – a jelölt tartózkodása mellett – 31-en támogatták Horváth Aladárt, a Demokratikus Roma Koalíció egyik vezető személyiségét; ügyvezető elnökké, hasonló arány mellett, Kolompár Orbánt, a Magyarországi Cigány Szervezetek Fórumának elnökét választották. A szavazást megelőzően az ülésről kivonultak a Cigány Szervezetek Országos Szövetsége (CSZOSZ) színeiben az 53 fős testületbe került tagok, mivel – Kövesi Vilmos alelnök közlése szerint – az ülés összehívását jogsértőnek tartották. A voksolást követően Horváth Aladár – megköszönve a támogatást – úgy nyilatkozott, azt remélte, hogy az alakuló ülésen, hónapok megfeszített munkája után végre nyugvópontra juthatnak az OCÖ ügyei, s minden tag jelenlétében választhatnak majd elnököt. Mint mondta, levélben fordul a CSZOSZ vezetőihez, egyeztetést kezdeményezve velük annak érdekében, hogy az OCÖ elnökségében ez a szervezet is rendelkezzen képviselővel. A leglényegesebb feladatok közé sorolta a roma gyermekek többségi társadalomhoz tartozókéval egyenlő oktatási feltételeinek megteremtését, az állástalanok munkához juttatását, az emberhez méltó lakhatási feltételek biztosítását, kiemelve: céljuk, hogy e vívmányokat a rossz helyzetű, de nem roma magyar állampolgárok is megkapják.

A Cigány Szervezetek Országos Szövetsége törvénytelennek tartja a lezajlott cigány önkormányzati elnökválasztást, ezért óvást nyújt be a szavazás miatt. Kövesi Vilmos, a Cigány Szervezetek Országos Szövetségének elnöke bejelentette, megóvja az Országos Cigány Önkormányzat elnökválasztását. A választással kapcsolatban Kövesi szerint több kérdés is jogi problémákat vet fel: egyrészt a meghívókat nem az előírt nyolc, hanem mindössze az ülés előtt három nappal küldték ki az új OCÖ tagjainak, másrészt azokra rányomtatták az ő nevét is, beleegyezése nélkül. A szerdai elnökválasztáson kialakult feszültség csütörtökre sem csillapodott: reggel az egyik képviselő bántalmazta képviselőtársát, akit jelenleg is kórházban ápolnak. A kifogások alapján a CSZOSZ szakértői – köztük Kolláth György alkotmányjogász – megvizsgálva az OCÖ Szervezeti és működési szabályzatát, arra a következtetésre jutottak: az abban foglaltak szerint benyújtható óvás a szerdai döntés ellen. A CSZOSZ szintén tagja volt annak a választási szövetségnek, a Demokratikus Roma Koalíciónak, amely a március elsejei megismételt cigány önkormányzati választáson elsöprő győzelmet aratott. A DRK tagjai között már a választás előtt is vita alakult ki arról, melyik szervezet adja az önkor-

mányzat elnökét. Az önkormányzat szerdai alakuló ülésén – ahonnan a CSZOSZ képviselői kivonultak – végül a Roma Parlament politikusát, Horváth Aladárt választották meg elnöknek. Az egyik szerdán megválasztott alelnök már bejelentette: lemond frissen szerzett posztjáról. Közleményében így fogalmaz: „A tegnapi napon megtartott Országos Cigány Önkormányzat alakuló ülésén nem értettem egyet azzal, hogy a kialakult helyzetben a kivonulás a megoldás, viszont a megválasztott új OCÖ megosztottsága miatt a szervezetben nem kívánok vezető szerepet betölteni, ezért lemondok az alelnöki tisztségemről. Bátonyterenye, 2003. március 13. Szomora Szilárd OCÖ-képviselő” Az ügyet kommentálva Horváth Aladár, a tegnap megválasztott elnök a Roma Sajtóközpontnak (RSK) úgy nyilatkozott: megdöbbenették a történetek, és érthetetlennek tartja, hogy ekkora indulatokat tud kiváltani egy választási vereség. „Ez egy rendőrségi ügy, ugyanakkor politikai felelősség is terheli azokat, akik indulatok szításával, provokációval rombolják az új OCÖ-nek szavazott bizalmat.” Horváth felszólította minden képviselőtársát, hogy a politikai konfliktusokat békés úton rendezzék. „Nincs ok aggodalomra: néhány tucatnyian vannak csak, akik ilyen akciókkal több százezer roma erkölcsi méltóságát sem átallják veszélyeztetni” – mondta Horváth.

Április

Mohács és a környékbeli falvak cigány kisebbségi önkormányzatai petíciót küldenek Medgyessy Péter miniszterelnöknek, s azt kérik, hogy a kistérségben kezdődjenek közmunkaprogramok. Kovács István, a mohácsi cigány kisebbségi önkormányzat elnöke elmondta, hogy a városban élő munkaképes romák 80 százaléka nem talál munkát, így a település három és fél ezres cigánysága igen súlyos megélhetési gondokkal küzd. Az elmúlt másfél évben ezeken a gondokon enyhített egy közmunkaprogram, ami szinte folyamatosan biztosított némi szerény jövedelmet 50-80 családnak. Az idén viszont a munkaügyi tárca – forráshiányra hivatkozva – elutasította a mohácsi kisebbségi önkormányzat által kidolgozott közmunkaprogram-tervezetet. Ráadásul nem szerveznek közmunkát a környékbeli falvak romáinak sem, pedig azokon a településeken is nagy a munkanélküliség. A kistérség cigány önkormányzatai a kormányfőtől várnak segítséget. Ha a munkaügyi tárca továbbra is elutasítja a Mohács környéki romák foglalkoztatási igényét, akkor a kistérség cigány lakói egy hónapon belül lezárják és megbénítják Udvar községnél

a magyar–horvát közúti határátkelőt – mondta Kovács István. Hozzátette: tudják, hogy egy ilyen demonstráció törvényellenes, ám nélkülözésük és a kilátástalanság arra készíti őket, hogy vállalják a jogszabálysértésből adódó kockázatot.

Kiss Péter kancelláriaminiszter szavai szerint Magyarország belépésének az Európai Unióba jóval kevesebb vesztese lesz, mint a csatlakozás esetleges elmaradásának lenne. A csatlakozás új esélyeket ad a korábbi változásokhoz alkalmazkodni nem tudóknak, például a távmunka vagy a részmunkaidős foglalkoztatás révén – szögezte le a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, aki kitért arra is, hogy az uniós csatlakozást követő három évben körülbelül annyian mehetnek külföldre dolgozni, mint jelenleg, ám ezt már legális formában tehetik. Horváth Aladár, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke soha korábban nem volt esélyt lát arra, hogy a modernizáció vesztesei ne a romák legyenek. Magyarország úgy lehet emelkedő nemzet, hogy a leginkább emelkedésre szoruló romák is benne vannak – fogalmazott. Az OCÖ elnöke a legfontosabb feladatok között említette a roma gyerekek visszavezetését a „normális oktatási rendszerbe”, valamint a telepí szegregáció csökkentését. Kérdés nyomán kijelentette: nem tart a cigányok tömeges elvándorlásától a belépés után.

A nemzetközi romanap alkalmából tartott sajtótájékoztatót a Kossuth Klubban Kósáné Kovács Magda szocialista parlamenti képviselő, Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal cigányügyi államtitkára és Horváth Aladár, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke. A helyszínen közölt adatok szerint 1971-ben, Londonban tartották az első cigány világtalálkozót, ahol 21 ország képviseltette magát. A résztvevők döntése értelmében világszerte április 8-án ünneplik a nemzetközi romanapot. A magyarországi romák közéleti aktivitásának növekedésére utalva Kósáné Kovács Magda hangsúlyozta, hogy felmérések alapján a cigányok ugyanolyan magas arányban vettek részt a legutóbbi parlamenti és önkormányzati választáson, mint a nem cigányok. Megfogalmazása szerint a cigányság kitermelte a maga politikai elitjét. A mostani kormányzat – tette hozzá – nem a cigányok helyett vagy a fejük fölött, hanem velük együttműködve akar javítani a romák helyzetén. Teleki László az uniótól a kirekesztés, egyebek mellett az oktatási elkülönítés megszüntetését reméli, míg a cigány közélet szereplőitől azt várja, hogy a fontos kérdésekben egységesen lépjenek fel. Horváth Aladár először lát lehetőséget arra, hogy össz-

hangba kerüljön a modernizáció, a romák felzárkózása és az emberi méltóság kiteljesedése. Kérte a roma választókat, hogy minél nagyobb arányban vegyenek részt a népszavazáson, és támogassák Magyarország uniós csatlakozását.

A világ egyetlen, 24 órában sugárzó roma rádiója, a Rádió C komoly anyagi gondokkal küzd. Teleki László elmondta, hogy Kerényi György, a rádió főszerkesztője a közelmúltban 30 millió forintos támogatást kért a cigányügyi államtitkárságtól. Teleki az intervenció keretéből hatmilliót bocsátott a Rádió C rendelkezésére, a fennmaradó összeget más kormányzati forrásokból kívánja előteremteni. Horváth Aladár bejelentette, hogy az Országos Cigány Önkormányzat gyűjtést kezd a Rádió C megsegítésére. A szóban forgó 30 millió forint csak időlegesen jelent megoldást. Kerényi György az MTI-nek eljuttatott közleményében felhívta a figyelmet: a Rádió C-nek 70 millió forintra lenne szüksége ahhoz, hogy az év hátralévő hónapjaiban működtesse az adót, és rendezze felgyülemlett adósságait.

A Rádió C főszerkesztője bejelentette: az összehúzott nadrágszíj ellenére is több mint ötvenmillió tartozást halmoztak fel, és még a túléléshez szükséges, egyébként tavaly decemberben megígért hatmilliót sem tudják kiimádkozni a kormánytól, úgyhogy egyelőre csak zenét sugároznak. De lehet, hogy rövidesen azt sem.

A roma fiatalok tizede egyáltalán nem végzi el az általános iskolát – derül ki abból a felmérésből, amelyet Babusik Ferenc pszichológus vezetésével a Delphoi Consulting kutató- és tanácsadó cég készített. A vizsgálat szerint a nem roma gyerekek 97 százaléka 15 éves korára befejezi alapfokú tanulmányait, a cigányok esetében ez az arány csak 70-75 százalék. A cigány és a nem cigány fiatalok között a továbbtanulást tekintve is nagy az eltérés. Az általános iskolát elvégzett romák több mint háromnegyede a csekély hasznosítható tudást nyújtó szakk munkásképzőkbe jut be, mindössze 15 százaléka kerül szakközépiskolába, gimnáziumban kevesebb mint hét százaléka folytatja tanulmányait. A nem roma diákoknak mintegy 47 százaléka kerül szakk munkásképzőbe, csaknem ötödük – 18,5 százalék – gimnáziumba nyer felvételt. A vizsgálat eredményét összegző tanulmány szerint az érettségi nélküli szakmai végzettség a gyakorlatban a munkanélkülivé válás előszobája. Márpedig az általános iskolát befejezett roma fiataloknak csak 15-22 százaléka jut olyan közép-

fokú intézményekbe, amelyek jó esélyt kínálnak arra, hogy a diákok a későbbiekben képesek legyenek elhelyezkedni a munkaerőpiacon. A kutatók felhívták a figyelmet, hogy a roma tanulók aránya a nem romák esetében is erősen befolyásolja a középfok választását: azokban az általános iskolákban, ahol magas a cigány diákok száma, a nem cigány gyerekeknek az átlaghoz képest csak a fele tanul tovább gimnáziumban.

Szintén az általános iskolákban tanuló roma diákok helyzetét vizsgálta Havas Gábor, Kemény István és Liskó Ilona. Elemzésük könyv alakban is megjelent. Ebben az áll, hogy 1985 és 1996 között a gimnáziumi férőhelyek száma 40, a szakközépiskolai férőhelyeké 70 százalékkal nőtt, az általános iskolát végzettek száma viszont csökkent. A normatív finanszírozás miatt a pedagógusoknak egzisztenciális érdeke, hogy minél több tanulót vegyenek fel, és meg is tartsák őket. A könyv megállapítja: „A több helyre kevesebben jelentkeztek, s így jutott hely a roma gyerekeknek is. Kellett a gyerekek a középiskoláknak, s ilyen körülmények között még őket is elfogadták. Ugyanúgy, mint 30-40 évvel ezelőtt a roma munkásokat a bányákban és a kohókban. A tanulók létszámának biztosítása érdekében már a gyerekek felvételénél engedtek a korábban felállított követelményekből. Keserűen szólva, engedtek abból is, hogy fehér legyen a gyerek, de engedtek abból is, hogy tudjon valamit.” A korábbiakhoz képest tehát lényegesen több cigány fiatal tanul tovább, de a többségi társadalomhoz tartozók magasabb szinten tartanak az iskoláztatásban. A távolság az elmúlt évtizedekben nem csökkent a romák és a többiek között.

Május

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium 2003. július 31-i beadási határidővel pályázatot írt ki „cigánytelepeken előforduló környezeti ártalmak csökkentése” címmel. A pályázat háttéréül a kiíró intézmény szerint az szolgál, hogy „a magyarországi cigánytelepek környezeti állapota rendkívül elhanyagolt, ezért lehetővé kívánjuk tenni, hogy a helyi cigány önkormányzatok közmunka és közhasznú munka igénybevételével lakhatóvá tegyék környezetüket”.

A regisztrált munkanélküliek száma országos átlagban hatszázalékos, míg a roma kisebbség körében ez az arány eléri a hatvan százalékot. Idén a Foglalkoztatáspolitikai és

Munkaügyi Minisztérium a romák elhelyezkedését segítő programokra 10 milliárd forintot irányzott elő – közölte Csizmár Gábor, a tárca politikai államtitkára Békésen, a megyei munkaügyi központ által szervezett roma állás- és képzési börzén. Békés megyében tizennégy roma foglalkoztatásszervező menedzser állt munkába, hogy a nem regisztrált roma munkanélküliek bejelentkezését segítsék elő. Összesen 1685 ember részesült valamilyen támogatásban az akció során, amit Roma-Start programnak neveztek el – mondta Nagy Ágnes, a Békés Megyei Munkaügyi Központ igazgatója. Az eddigi sikereken felbuzdulva a programot folytatják és most már Roma-Start Plusznak nevezik. Az eddigi szolgáltatások mellett a roma menedzserek segítségével családsegítő hálózatot hoznak létre Békésben, és elsősorban pályaválasztási, munkavállalási tanácsadói tevékenységet végeznek. A békési sportcsarnokban megrendezett állás- és képzési börzén 41-féle szakképzési lehetőség, valamint közel 100 munkáltató által bejelentett 520 álláshely között válogatható mintegy ezer roma érdeklődő.

Etikátlan politikai magatartásáért és az átláthatatlan gazdasági tevékenységeikért lemondásra szólítja fel a Cigány Szervezetek Országos Szövetsége Horváth Aladárt, az Országos Cigány Önkormányzat elnökét. Kövesi Vilmos, a CSZOSZ alelnöke az MTI-nek pénteken elmondta: több képviselőtársával szeretné elérni, hogy az OCÖ május 29-re kitűzött közgyűlését mint rendkívüli tisztújító közgyűlést hívja össze a jelenlegi vezetés. Hozzátette: Horváth Aladár eddigi tevékenysége és a választások során nem tett eleget demokratikus, rendszerváltó ígéreteinek, ellenben konfliktust gerjesztett a Miniszterelnöki Hivatal Romaügyi Államtitkárságával, valamint több minisztériummal. „A magyarországi cigányságnak és a társadalomnak felelősen gondolkodó, a társadalmi békére elhivatott cigány vezetésre van szüksége, nem pedig hiteltelen programok mögé bújt, nem roma szakértőkre” – fogalmazott Kövesi Vilmos. Közölte, a CSZOSZ felszólítja Horváth Aladárt, hogy etikátlan politikai magatartása, valamint átláthatatlan gazdasági tevékenységei miatt azonnali hatállyal mondjon le.

Parázs vita bontakozott ki az Országos Cigány Önkormányzat legutóbbi ülése alkalmával a Horváth, illetve a Kövesi névvel fémjelzett platform között. A CSZOSZ vezetője a közelmúltban tett bejelentéséhez híven, az OCÖ csütörtöki ülésén, bizalmatlansági indítványt nyújtott be a szervezet elnöke, Horváth Aladár személye ellen.

Kövesi Vilmos a huszonegy fő által aláírt indítvány beadásának indokai sorában többek között megemlítette azt, hogy az elmúlt két hónapban, a választási megállapodásokkal ellentétben, nem volt a két platform között érdemi együttműködés. A CSZOSZ álláspontja szerint Horváth Aladár nem képviselte eredményesen a magyarországi roma társadalmat, nem történtek látványos előrelépési kísérletek. A vádak elkerülendő Kövesi felhívta a figyelmet arra, hogy az általa megfogalmazott kritikának nincs jobboldali motiváltsága. A jobboldali politikai mentalitástól nyilvánosan is elhatárolódik. Ezt követően botránnyossá vált a hangulat. A CSZOSZ zárt ülés elrendelését kérte, illetve a bizalmatlansági szavazás titkos úton történő megejtését, amelyet azonban a közgyűlés nagyobbik része elutasított.

A Kövesi-féle platform szerint nem a megfelelő rendelkezéseket alkalmazták a szavazási rend során, ezért törvénysértő az – érintettsége okán Horváth Aladárt helyettesítő – ügyvezető elnök, Kolompár Orbán azon döntése, amely nyílt szavazásra bocsátotta a bizalmatlansági indítvány megtárgyalását. Véleményük szerint ezzel a Horváth-féle platform megakadályozta annak lehetőségét, hogy a roma képviselők ne pártpolitikai érdekek mentén, hanem meggyőződésük szerint szavazzanak, ezzel befolyásolva a bizalmatlansági határozat végeredményét. Horváth Aladár elutasította a vádak, és az ülésen a következőképpen fogalmazott: „A tapasztalatok szerint az elmúlt két és fél hónap nem volt elegendő arra, hogy a CSZOSZ elfogadja azt a helyzetet, ami a választás végeredménye volt. Újabb próbálkozás történt arra nézvést, hogy azt a koalíciót, amely megnyerte a választásokat, szétrobbantsa. Gratulálok a CSZOSZ és a Lungo Drom egybekekléséért. További sok sikert kívánok az ellenzéki tevékenységhez. Az MCF–Roma Parlament együttműködés kellően erős lesz ahhoz, hogy ezeket a nemtelen és alattomos vádakokat visszaverjük. A cigány emberek érteni fogják, hogy mi ennek a mai ülésnek az üzenete a CSZOSZ részéről, illetve a mi részünkről mit jelent.” Az ügyvezető elnök a bizalmatlansági indítványt betervező képviselőcsoport megnyugtató érdekében felkérte az Országos Cigány Önkormányzat jogi szakértőjét a vitatott kérdésben való állásfoglalásra. Az állásfoglalás szerint Kolompár Orbán és a jelen lévő apparátus a vonatkozó rendelkezéseket maximálisan betartva járt el, s jogilag – a szervezeti és működési szabályzat jelenlegi előírásait tekintve – nem megalapozott az az álláspont, amely a titkos szavazás elrendelését kéri.

A regisztrált munkanélküliek száma országos átlagban hatszázalékos, míg a roma kisebbség körében ez az arány eléri a hatvan százalékot; a roma népességet sújtó munkanélküliség kezelése évekre való feladatot ad a kormánynak.

Június

Az Országos Cigány Önkormányzat a korrupciónak vagy a tisztátalan pénzügyeknek még a látszatát is igyekszik elkerülni – hangsúlyozta Horváth Aladár. Az eddig jogvédőként ismert roma politikus szerint a kormánynak komoly erőfeszítéseket kell tennie annak érdekében, hogy az uniós csatlakozás után ne induljon roma népvándorlás a nyugati országokba. Mint Horváth elmondta: „Ahogyan ígértük, romapolitikai rendszerváltást hajtunk végre. A Lungo Drom vereségével megbukott a mindenkori hatalomtól függő látszatpolitizálás, de gyors, radikális változásokkal nem tüntethető el nyomtalanul az a felfogás, ami eddig jellemezte az Országos Cigány Önkormányzatot. Korábban hallgatólagos megállapodás volt érvényben az egymást váltó kormányok és az úgynevezett roma elit között: mi adunk nektek pénzt, és nem ellenőrizzük, hogy mire költitek, cserébe ti nem bíráltok minket, és befogjátok a romák száját. Vége a bratyizások és az elvtelen alkuk világának, de képviselőtársaim egy része ezt nem akarja elhinni, még mindig nacionalista vajdarendszernek és üzleti vállalkozásnak tekinti a cigányügyet. Én pedig értékelvű politizálást akarok meghonosítani. A demokratikus kultúra hiánya is gondot okoz, sokan még nem sajátították el a legális jog- és érdekérvényesítés technikáit. Érthető. Az állam évszázadokon át perifériára szorította, törvényen kívüli megoldásokra kényszerítette a cigányságot. Most dől el, hogy a jelen kormányzat valóban az integráció történelmi perspektíváját kínálja-e a cigányságnak.”

A Rádió C pénteken arra kérte a médiahatóságot, hogy a műsorszolgáltatási szerződésében foglaltakkal szemben, további két hétig sugározhasson csak zenét; vagyis még mindig bizonytalan az anyagi gondokkal küszködő adó újraindulása. Kerényi György főszerkesztő közlése szerint eddig hétmillió forintnyi adomány érkezett hozzájuk, ebből még a munkatársak márciusi járandóságát sem tudták kifizetni. A Fővárosi Közgyűlés által létrehozott Pro Cultura Urbis Alapítványtól 3, a VIII. kerületi önkormányzattól 2, a munkaügyi tárcától 1,6 millió forint plusz áfát kaptak. Magyarország első roma rádiója –

anyagi nehézségei miatt – április 7-e óta szünetelteti műsorait, és csak zenét sugároz. A főszerkesztő akkori közlése szerint az adónak az idén – 60 millió forintos saját bevétele mellett – 50 millióra lenne szüksége adósságai rendezéséhez, és további 20 millióra ahhoz, hogy megnyugtatóan működhessen. A Magyar Rádió (MR) április 29-én hosszú távú stratégiai együttműködési megállapodást írt alá a Rádió C-vel a roma rádió anyagi gondjainak rendezésére, folyamatos működésének biztosítására. Az egyezmény értelmében az MR naponta legalább egyórás magazinszerű összeállítást vásárol a Rádió C-től, és azt valamennyi vidéki stúdiójában sugározza.

A roma egyenlőségért kifejtett tevékenységéért az idén tizenegy személyiséget részesített Pro Egalitate-díjban a gyöngyösi cigány kisebbségi önkormányzat pénteken. Az immár ötödik alkalommal kiosztott elismerést többek között Nancy G. Brinkernek, az Egyesült Államok budapesti nagykövetének, Kiss Péter kancelláriaminiszternek, Magyar Bálint oktatási miniszternek, Teleki László és Baja Ferenc MEH-államtitkárnak, valamint Kaltenbach Jenő kisebbségi ombudsmannak ítélte oda az önkormányzat. A kitüntetettek között van Michael C. Hart ezredes és Mark Wills őrnagy, az amerikai hadsereg magyarországi képviselője, Pásztor József érseki tanácsos, Szabó László, a MAUT Kft. ügyvezető igazgatója és Iványi Zsolt, a gyöngyösi Városgondozási Kft. vezérigazgatója. Az elismerést a díjazottak többsége képviselőjén keresztül vette át. Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal roma ügyekért felelős politikai államtitkára a díj átvételét követően hangsúlyozta: a kormányzat elkötelezett a cigányság szociális és gazdasági felemelkedése, illetve a diszkriminációs jelenségek megelőzése mellett. Közlése szerint e törekvés jele az a történelmi lépés, hogy a cigányság ügyei államtitkári szintű képviseletet kaptak a Miniszterelnöki Hivatalban.

Az ígért támogatásoknak egyelőre csupán a töredékét kapta a Rádió C. Kerényi György főszerkesztő reméli, hogy néhány hónapon belül sikerül véget vetni a kényszerű adásszünetnek.

Egy nemrégiben publikált felmérés szerint öt közép- és kelet-európai ország megkérdezett románainak tizenöt százaléka vallotta úgy: szinte állandóan éheznek. Egy olyan nagy létszámú roma generáció van felnövőben, amelynek tagjai gyakran éheznek, rossz

az egészségi állapotuk, nem megfelelő iskolákba járnak, emiatt meglehetősen esélytelenek lehetnek majd a munkaerőpiacon is.

Leváltották Horváth Aladárt, az Országos Cigány Önkormányzat elnökét a testület rendkívüli tisztújító közgyűlésén. A képviselők többsége megjelent, és egyhangúlag az ellenjelölt nélkül induló Kolompár Orbánt, az országos önkormányzat eddigi ügyvezető elnökét választotta új vezetővé. Kolompár együttműködésre kérte Horváth Aladárt, és azt ígérte: az OCÖ-ben nem lesz sárdobálás. Horváth Aladár – akitől egyebek mellett azért vonták meg a bizalmat, mert megosztó személyiségnek tartják – szabálysértőnek minősítette a tisztújító közgyűlés összehívását, és jogi lépéseket helyezett kilátásba. Teleki László cigányügyi államtitkár kitérő választ adott arra a kérdésére, hogy a kormány legitimnek tekinti-e a közgyűlést. Ez – mondta – csak azt követően derül ki, hogy jogi szakértők közreműködésével tanulmányozta az érvényes működési szabályzatot. Az OCÖ székházát tegnap bombariadó miatt ki kellett üríteni. Egyelőre nem tudni, a fenyegetés összefüggésbe hozható-e a romák belső vitájával.

Július

A regionális roma konferencián részt vevő kilenc ország miniszterelnöki szintű kormányközi munkacsoportot hozott létre, amelynek előkészítésére Medgyessy Pétert kérték fel. A miniszterelnök a háromnapos konferencia nemzetközi sajtótájékoztatóján elmondta: a közös cél a romák integrációs programjának kidolgozása, mely több generáción átívelő munka, de az elkezdése nem késlekedhet. A másik feladat annak segítése, hogy a konferencián részt vevő kilenc ország hatékonyan tudja fogadni azokat a nemzetközi pénzügyi támogatásokat, amelyek a romák felzárkóztatását célozzák.

Hétfő délutánig tizenkilenc település cigány önkormányzata juttatta el az MTI-hez az Országos Cigány Önkormányzat közgyűléséhez címzett tiltakozását Horváth Aladár leváltása ellen. „Érzem az emberek bizalmát és szeretetét” – mondta Horváth Aladár. Horváth kijelentette: „szervezett cigány politika” működik Magyarországon, „ennek tudható be az, hogy teljesen azonos szöveggel és formátummal jelentek meg” az ország különböző pontjairól küldött tiltakozó levelek. Az azonos szövegű tiltakozó levelek aláírói

„felháborodásuknak adnak hangot” az OCÖ-ben történtek miatt és „tiltakoznak a törvénytelen és szégyenteljes vezetőváltási kísérlet miatt”. Hangsúlyozzák: azért küldték képviselőiket az önkormányzatba, hogy „végre rendszerváltás legyen a roma politikában is”. Egyes, június 26-i dátumozású levelek arra is felhívják a figyelmet, hogy „adott esetben képesek leszünk utcai demonstráción érvényesíteni akaratunkat”. Horváth Aladár péntekre ismételten összehívta az OCÖ közgyűlését, mert jogszerűtlennek tartja azt a múlt szerdai ülést, amelyet Kolompár Orbán hívott össze, s ahol Horváth Aladárt leváltották. „Arra törekszem, hogy az OCÖ demokratikus és törvényes döntéseket hozzon pénteken” – mondta. Hozzáfűzte: a Romák az integrálódó Európában címmel Budapesten tartott konferencián az OCÖ elnökeként vett részt, és az általa összehívott pénteki közgyűlésig annak is tekinti magát.

Teleki László roma ügyekért felelős politikai államtitkár szerdán érettségizett; az erről szóló hírügynökségi értesülést maga az érintett erősítette meg. „A nagykanizsai Széchenyi István Szakközépiskola és Szakmunkásképzőben négyes átlaggal tettem le az érettségi vizsgát” – közölte Teleki László. Elmondta azt is, hogy az Országgyűlés honlapján szereplő információkkal ellentétben nem főiskolai diplomával rendelkezik, hanem a zsámbéki katolikus főiskola egyéves kihelyezett romológiai képzésén vett részt Nagykanizsán a kilencvenes évek közepén. „Ehhez elegendő volt a több mint két évtizeddel ezelőtt megszerzett szakmunkás-bizonyítvány” – nyilatkozta az államtitkár.

A felnőtt romák közel húsz, míg a gyerekek hatvan százaléka éhezik – derült ki egy most nyilvánosságra hozott ENSZ-tanulmányból. A roma háztartások 34 százaléka nem jut vezetékes vízhez, kétharmadukban pedig nincs szennyvízvezeték. A felmérés szerint közel felük napi 900 forintnál kevesebb pénzből él. A romák hiányolják a munka- és tanulási lehetőségeket, és úgy vélik, hogy politikai érdekeik sem országos, sem helyi szinten nem jelennek meg. Nagy részük azt gondolja, hogy csak magában bízhat, segítséget pedig legfeljebb szomszédaitól várhat.

Ahogy arról a Roma Sajtóközpont korábban beszámolt, Eger környéki roma asszonyok arra panaszkodtak, hogy születésük alkalmával származásuk alapján külön kórterembe helyezték őket az egri megyei kórházban. Az RSK munkatársai pedig rejtett kamerá-

val rögzítették, ahogy a kórház szülésznője kifejti: a roma szülő nőknek külön kórtermek vannak. A kórház ez után indított vizsgálata azt állította, hogy nem történt faji alapú szegregáció az intézményben, majd helyreigazítási pereket kezdeményezett az információt közlő médiumok ellen. A Népszava és a Medical Tribune című orvosi szaklap elleni perek első fokon lezárultak, ezek során a PKKB megállapította, hogy a roma kismamákat bőrszínük alapján elkülönítették. A Medical Tribune-nek közölnie kell, hogy tévesen állította, hogy a szegregáció szülőszobára is kiterjedt. A Népszavát a cikk címében is szereplő – ám a bíróság szerint nem bizonyított – „C kórterem” kifejezésért marasztalta el a testület. A bíróság szerint a szóban forgó riport tévesen sugalmazta, hogy egy roma asszonyt a származása miatt sterilizáltak – igaz, az asszony meddővé tételét maga a gyógyintézet is elismerte, miközben azt a zárójelentésben nem tüntették fel. A heves megyei asszony várhatóan személyiségi jogi pert indít a kórház ellen.

Amennyiben nem sikerül a cigányok és az ország érdekeit szem előtt tartó politikát folytatnia az Országos Cigány Önkormányzatnak, akkor Horváth Aladár, mérlegelve a helyzetet, elgondolkodik azon, hogy kivonul az önkormányzat irányító testületéből. Ezt ő maga közölte az MTI-vel. A Népszava értesülései szerint Horváth Aladár, függetlenül a közgyűlés vagy a bíróság jövőbeni döntésétől, hamarosan végleg kivonul az OCÖ életéből, mert nem látja biztosítottak a szervezet jövőjét, a megromlott viszonyok miatt pedig a továbbiakban már nem tud együtt dolgozni az önkormányzat roma politikusaival. Horváth Aladár továbbra is az Országos Cigány Önkormányzat elnökének tekinti magát, néhány napja történt leváltását szabálytalannak minősíti. A roma politikus az önkormányzat budapesti közgyűlésén arra szólította fel az őt tisztségéből elmozdítókat, tartózkodjanak az illegitim döntések végrehajtásától.

Augusztus

Bő egy hete ért véget a Sziget Fesztivál, amelyre ebben az esztendőben talán az eddiginél is nagyobb számban látogattak ki a populárisabb programok iránt érdeklődő fiatalok, és ez bizonyára igencsak jól jött a végelszámolásnál. Sokan féltették az egyhetes rendezvényt a hígulástól, az aggodóknak azonban nem lett igazuk, mert a nagyszínpad, a világszenei színpad, a színház- és a romasátor fontos és igényes előadásokkal billentette

helyre az egyensúlyt. Utóbbira – ismerve a sátor programjait szervező Rádió C mostanság igencsak nehéz helyzetét – különösen nagy figyelem összpontosult. A romasátor egyhetes működtetése és közel negyven előadása körülbelül 15 millió forintba került. Kerényi György, a Rádió C főszerkesztője azt mondja: ebből 3 millió még mindig hiányzik. Spórolni viszont nemigen lehet, mert kimondott-kimondatlan igény velük szemben, hogy előadásaik ne a cigányság tömegkultúráját közvetítsék. Azt akarják tőlük, hogy adjanak igényes, nemzetközi körképet a romák zenei törekvéseiről, és ebbe éppúgy bele kell férnie az újrafogalmazott, autentikus cigányzenének, mint a romadzsessznek vagy a kortárs elektronikus tánczenének. A Rádió C és a Sziget Fesztiválon immár rendszeresen megjelenő romasátor fontos kapcsolódási, találkozási pont a romák és a nem cigány származásúak között. A romasátrat ebben az esztendőben is sokan keresték fel, akiknek erre nem nyílt lehetőségük, valami hasonló programsorozatra számíthatnak ősszel. A tervek szerint a Petőfi Csarnok ad majd otthont annak a fesztiválnak, amelyet ugyancsak a Rádió C munkatársai szerveznek, és amely hasonló programokkal, talán kicsit szélesebb választékkal várja azokat, akik érdeklődnek a roma kultúra iránt.

A magyar labdarúgó cigány-válogatott 7–1-re legyőzte az angol kisebbségiválogatottat a Puskás Ferenc Stadionban. A „Sporttal, kultúrával a rasszizmus ellen” elnevezésű rendezvény keretében.

Az iskolakezdés előtt egy héttel még nem lehet pontosan tudni, hogy hány gyerek jár majd a jászladányi alapítványi iskolába, s mennyien maradnak az önkormányzatiban. Berkes Anna, a jászladányi önkormányzati iskola igazgatónője azt mondta: csak szeptember elsején, a tanévkezdés napján derül majd ki, hogy hány diák iratkozik át az alapítványi iskolába. Tóth Ibolya, az alapítványi iskola vezetője korábban jelezte: kétszáz-négy gyerek kérte felvételét a magániskolába. Mint ismeretes, az intézmény tavaly megkezdte ugyan a tanévet, de szeptember 2-án be is fejezte azt, miután nem kapták meg a működéshez szükséges OM-azonosítót. Az idén viszont az oktatási tárca kiadta az azonosítószámot, így a magániskola újból meghirdette a tanévkezdést. A beiratkozással kapcsolatos fórum botrányba fulladt, mert az iskola vezetője több roma szülőtől nem vette át a beiratkozási szándéknyilatkozatot. Tóth Ibolya azt mondta: hét gyerek felvételét kérték utólag, de őket csak akkor tudnák felvenni, ha a korábban tervezett tíz osztály helyett ti-

zenegyvet indítanának. Erre azonban – mondta az igazgató – a magániskolát működtető alapítványnak nincs pénze. Jászladányhoz kapcsolódó hír, hogy a Jászladányi Cigányok Munkalehetőségéért Egyesület felszólította a helyi roma kisebbségi önkormányzat nem roma tagjait: mondjanak le posztjukról. Lázók Ferencné, az egyesület elnöke azt mondta: szerintük a kisebbségi önkormányzatban valódi cigányoknak kellene ellátniuk a helyi romák képviselőjét. Köztudott, hogy tavaly az ötfős cigány kisebbségi önkormányzatba csak egyetlen roma származású jelölt került be, Banyáné Suki Rita, akit később a testület elnökévé választottak.

Az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal 1,2 milliárd forintot kér erre az évre a kormánytól a költségvetés tartalékának terhére, 2004-re pedig 30 milliárd forintos támogatást igényel – közölte Lévai Katalin.

Horváth Aladár vezetésével új roma szervezet alakult Roma Polgárjogi Mozgalom (RPM) néven. A szervezetet mintegy ötven fő roma és nem roma személy hozta létre a romák állampolgári jogainak érvényesülése érdekében. A szervezet alakuló ülése közben tartott délutáni sajtótájékoztatón Horváth Aladár elmondta: magalakulásukhoz semmi köze nincs az OCÖ-ben kialakult helyzetnek. Az OCÖ vitatott körülmények között leváltott elnöke azonban aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a kormány jövő évi költségvetésében nem lesz elég pénz a romák integrációjára. Később a sajtótájékoztatót és az alakuló ülést bombariadó zavarta meg, így az alapítók a Mátyás téren folytatták a munkát.

Szeptember

Horváth Aladár az iskolakezdés előtt írásában a következőképpen értékelte az elkülönítő oktatási gyakorlatot: „A mi felelősségünk, hogy az ország sok-sok Jászladányában helye lehet a kétértelmű szelekciónak. Évtizedek óta szelekciós pedagógiára képezzük a tanárainkat, erre kondicionáljuk az egész társadalmat. A rendszerváltoztatás után még anyagilag is ösztönözték az elkülönítést. Sok költségvetési pénzbe került, hogy most még többbe kerüljön a szegregáció megszüntetése, az integrált oktatás bevezetése. Minél több roma gyereket minősítettek a normál oktatásra alkalmatlannak, annál jobban megérte az iskolafenntartónak. A romák szegregációja összekapcsolódott egy egész népcsoport szel-

lemi leértékelésével és viszont. A 'felzárkóztatás' sohasem eredményezett felzárkózást, csak önértékelési zavart nemzedékeken át. Sokan azt hiszik, hogy a mai állapot kialakulása természetes folyamat volt, természetes módon választódott le egy kisebbség 'a magyarokról'. Mintha ez az apartheid nem sújtana mindenkit. Romát és nem romát egyaránt. Mert ez apartheid! Még jogi értelemben is."

Október

„Az OCÖ üdvözlí, hogy a Fidesz mellett az MSZP is fel kíván venni roma származású jelöltet az EP-választásra állítandó listájára” – mondta Fodor Ferenc, az Országos Cigány Önkormányzat sajtófőnöke. Kolompár Orbán OCÖ-elnök véleményét tolmácsolva a sajtófőnök elmondta: ezzel tovább nő az esélye annak, hogy a romáknak „hathatós európai képviselöte” legyen Magyarország uniós csatlakozását követően. Kovács László a hírt megerősítve az MTI-nek hétfőn elmondta: az MSZP-nek valóban van ilyen szándéka, bár erről a párton belül még nem született döntés. „Ez egy szándéka az elnökségnek, mint ahogy az is szándékunk, hogy előbb-utóbb egy nagyköveti posztot is egy roma származású férfi vagy nő töltsön be” – mondta a pártelnök.

A közelmúltban a keszthelyi önkormányzat deszkapalánkot építetett a város határában az egykori téglagyár területén lévő omladozó házak elé, amelyekben jelenleg négyöt roma család él. Mohácsi József polgármester indoklása szerint egyelőre nincs más megoldás, mint paravánnal elfedni a nemkívánatos látványt a turisták elől. Az önkormányzati tulajdonban lévő lakások lebontására, az ott élő – zömében önkényes lakásfoglaló – roma családok elhelyezésére a városnak jelenleg nincs pénze. A keszthelyi városvezetés szerint azonban sürgősen lépni kellett, mivel a téglagyári telep közvetlenül a Keszthely–Hévíz összekötő út mellett, a környék legforgalmasabb részén található, ahol a külföldi turisták rendszeresen rácsodálkoznak a vigasztalan képet mutató épületekre és környezetükre. A palánképítéssel – mint mondták – nem zárták gettóba az ott élő romákat, nem közösítették ki őket; – a főút és a lakások közé felhúzott deszkapalánkkal csupán eltakarták a látványt az arra járók szeme elől. Horváth Gyuláné, a keszthelyi cigány kisebbségi önkormányzat elnöke azt mondta: a téglagyári lakásokban élők nem tettek panaszt a palánk megépítése miatt. Hozzátette, hogy maga is jogosnak tartja az önkormány-

zat lépését, mivel az idegenforgalom bevételeire építő Keszthelynek és Hévíznek hosszú ideje negatív reklámot jelentettek a téglagyári roma családok piszkos, rendezetlen portái.

„Úristen, ennyien vannak, kár, hogy Hitler nem velük kezdte!” Varga Mária gyámügyi előadó szerint Piliscsaba aljegyzője ezt a kijelentést tette a romákkal kapcsolatban. A helyi cigány önkormányzat elnöke és elnökhelyettese is azt állítja, hogy hallotta ezt. Az aljegyző öt hónapja dolgozik az önkormányzatnál, és – mivel a jegyző betegállományban van – a hivatalvezetői feladat is rá hárul. A dolgozók szintén tiltakoznak: a polgármesternek átnyújtott levelük szerint nem tudnak együtt dolgozni az aljegyzővel, s mára szinte működésképtelenné vált a hivatal. Az aljegyző visszautasítja a vádakat, és jogorvoslatot kér. A Piliscsabán pénteken tartott rendkívüli testületi ülés napirendjén csak a dolgozók beadványa szerepelt. Üröm polgármestere, Laboda Gábor szocialista képviselő levélben kérte az ügy kivizsgálását Piliscsaba polgármesterétől. Teleki László romaügyi államtitkár szintén vizsgálat lefolytatását látja szükségesnek, ezért Kaltenbach Jenő kisebbségi ombudsmanhoz fordult.

A holokauszt során meghurcolt magyarországi romák kárpótlásával foglalkozó parlamenti vizsgálóbizottság felállításáról egyhangú szavazással hozott elvi döntést keddi ülésén az Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága. Az indítványt Farkas Flórián (Fidesz) terjesztette elő a testület tanácskozásán, amelynek napirendjén – a Roma Polgári Tömörülés (RPT) kezdeményezésére – a kárpótlás helyzetével kapcsolatos tájékoztató szerepelt. A döntés értelmében a javaslattevő két héten belül benyújtja részletes indítványát. Az ülésen Makai István, az RPT elnöke arról beszélt: a programot finanszírozó német, osztrák és svájci kormány jószándéka ellenére a kárpótlás szövevényes és nem átlátható; mint mondta, „egy nagy fekete lyuk” a téma, amely a magyarországi romák számára „a rendszerváltoztatás utáni időszak egyik legfontosabb ügye”. Felvetette, hogy – külföldi példákhoz hasonlóan – Magyarországon is közalapítvány láthatná el a jóvátételrel kapcsolatos feladatokat. Lázók Tibor, az RPT jogi szakértője kifogásolta, hogy kárpótlásra azok jelentkezhetnek, akik maguk szenvedtek el sérelmeket, illetve rabszolga- vagy kényszermunkát végeztek, így kizárják e körből azokat, akik az üldöztetések során életüket, testi épségüket veszítették. Bakonyi Anikó, a német és svájci kárpótlással foglalkozó Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) budapesti irodájának munkatársa azt hangsúlyoz-

ta az ülésen, hogy az IOM csupán kivitelező, a kárpótlás szabályait német törvény, illetve egy, az Egyesült Államokban született bírósági döntés szabja meg. Plankó Erika, az igazságügyi tárca főcsoportfőnöke arra hívta fel a figyelmet: Magyarországon több mint tíz év alatt százezrek kaptak kárpótlást, köztük sok roma is.

November

A cigány háztartásokban élők több mint fele a lakosság alsó jövedelmi tizedéhez tartozik, a szó legszorosabb értelmében szegény, és még táplálkozni sem tud kielégítően – hangzott el az MTA Kisebbségkutató Intézet szervezésében tartott tanácskozáson. Ehhez hasonló országos vizsgálat eddig csak 1971-ben és 1993-ban készült. Az 1990-es népszámláláskor 143 ezren, 2001-ben már 190 ezren sorolták magukat a cigány kisebbséghez. Kemény István szociológus azonban felhívta a figyelmet: a számbeli növekedésből tévedés lenne arra következtetni, hogy a romák a korábbinál nagyobb arányban vallják meg származásukat, hisz időközben a romák száma is jelentősen nőtt, az arányokat vizsgálva azt látjuk, hogy a tényleges cigány népességnek 1990-ben és 2001-ben is csak mintegy a harmada vallotta magát cigánynak. A felmérés adataiból kitűnik, hogy a munkaképes korú cigány népességben alig haladja meg a 20 százalékot a foglalkoztatottak aránya. Janky Béla szociológus elmondta, hogy ennél is kevesebb romának – a férfiak 16, a nők 10 százalékanak – van rendszeres munkát, heti negyvenórás elfoglaltságot biztosító bejelentett állása. Azok a cigányok, akiknek lehetőségük van dolgozni, 70 százalékban segéd- vagy betanított munkásként jutnak jövedelemhez. A szakmunkásként, képzett „kékgallérosként” foglalkoztatott romák aránya 22 százalék. A dolgozó romák körében csupán nyolc százalékot tesznek ki azok, akik nem fizikai munkával, „fehérgalléros” munkakörben keresik a kenyerüket: a vizsgálat idesorolja az egyenruhás testületek tagjai is. A főállásban dolgozók átlagosan nettó 61 ezer forintot keresnek. A budapesti iparvidéken és a Dél-Dunántúlon ez az összeg 65 ezer, a keleti megyékben mindössze 48 ezer forint. A roma férfiak átlagosan kilencezer forinttal több pénzt kapnak, mint a nők.

Négy-öt ember van Magyarországon, aki eldönti, ki a rasszista – jelentette ki Fábry Sándor a Roma Polgárjogi Alapítvány vitafórumán. Fábry Sándor, aki saját megítélése szerint is a szórakoztató műfaj páratlan alakja, ismét hozzátett egy darabkát a médiatör-

ténelemhez. Nagy nézettségű esti műsorának legutóbbi adásába kizárólag cigány vendégeket hívott meg. A TV2 „Bazi nagy roma lagzi”-ja után ez volt az RTL Klub bazi nagy roma showdere. A műsorban szereplő romák elmondásából kiderült például, hogy a cigányok rongyrázók („ha egy lakodalomban ezernél kevesebb ember van, akkor az szárnalmas”), hímsoviniszták („egy asszony csak a férfi háta mögött mehet, mellette nem”), fiúgyermeküket megkoronázzák („természetesen színarany, direkt neki csináltattuk”). Nem utolsósorban azt is megtudhattuk, hogy a vajda élet és halál ura, „az olyan nálunk, cigányoknál, mint az indiánoknál a törzsfőnök”.

Hazaérkezett a vatikáni zarándoklaton járt roma küldöttség. A látogatás során megnyilatkozó kormányzati politikusok azt hangsúlyozták, hogy ez az út mérföldkőnek számít a magyarországi cigányság, a kormány és a katolikus egyház együttműködésében. Kolompár Orbán, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke a vártnál is eredményesebbnek minősítette a zarándoklatot. A magyarországi cigányok és a kormányzat szintén Rómába utazó képviselői – Lévai Katalin esélyegyenlőségi miniszter, Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal roma ügyekért felelős politikai államtitkára és Heizer Antal, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke, akik kedden csatlakoztak a küldöttséghez – az út során kinyilvánították, bíznak abban, hogy közös zarándokútjuk hozzájárul a romák teljesebb társadalmi integrációjához. II. János Pál pápa szokásos szerdai kihallgatásán fogadta a 180 tagú magyar delegációt. A katolikus egyházfőnél ilyen nagy létszámú európai roma küldöttség még soha nem járt. Az audiencián a pápa apostoli áldását adta a magyarországi cigányságra és a zarándokok kérésére megáldotta azt a keresztet, amelyet jövő pünkösdkor állítanak fel a Komárom-Esztergom megyei Csatkán, a legnagyobb roma búcsújáró helyen. „Ez egy olyan integrációra való törekvés, amelyet személy szerint mindig is képviseltem” – mondta újságíróknak Lévai Katalin. A miniszter kiemelte, hogy II. János Pál pápa a megbékélést hirdeti. „Ő volt az első pápa, aki összehozta a nagy vallások képviselőit, aki bocsánatot kért a keresztények bűneiért” – mondta a miniszter. Szavai szerint ezek olyan gyönyörű gesztusok, amelyek követendő példák valamennyiünk számára. Lévai Katalin a pápa küldetésének szépségét abban látja, hogy integrálja a különböző vallásokat és a megbékélést hirdeti. Az egész életműve erről szól – tette hozzá. Arra a kérdésre, hogy miért tartotta fontosnak a személyes részvételt a zarándoklaton, azt mondta: arra szerette volna felhívni a világ figyelmét, hogy Magyarországon a roma kér-

dés nagyon súlyos, és gyors megoldásra vár. „A magyarországi romák fontosak az országnak, legyenek fontosak a világnak” – fűzte hozzá.

A romák élettartama tíz-tizenöt évvel alacsonyabb, mint a nem romáké, s az Egészségügyi Minisztérium arra kíváncsi, ennek hátterében az egészségügyi ellátással összefüggő okok állnak-e – nyilatkozta Göncz Kinga a romák egészségügyi ellátását firtató kérdőív kapcsán. Ismeretes az egészségügyi tárca által támogatott, az Országos Alapellátási Intézet és a Delphoi Consulting Társadalomtudományi Kutatóműhely által végzett felmérés, amelyben a kérdőív kitöltőinek egy sor, a cigányokra súlyosan elmarasztaló állítást kell véleményezniük. Például: A cigányokkal kicsit mindig óvatosnak kell lenni; Problémát jelentene cigánnyal összeházasodni; Terjeszthessék szabadon nézeteiket azok, akik korlátoznák a cigányok szerepét a közéletben; Terjeszthessék szabadon nézeteiket azok, akik erőszakos fellépésre szólítanak fel cigányok ellen; Ösztönözni kellene a cigányok kivándorlását az országból. A különböző tulajdonságokra vonatkozó állítások között találni olyant is, mint: Lusták, nem képesek úgy dolgozni, ahogy elvárható lenne. Az állítások között szerepel az is, hogy „saját maguk tehetnek arról, ha mások ellenérzéssel viselkednek irántuk” vagy „piszkosak, nem mosakszanak eleget”. A Magyar Védőnők Egyesületének elnöke a kérdéseket felháborítónak minősítette. Megjegyezte: jó lett volna, ha megkérdezik őket is. A Roma Polgárjogi Alapítvány elnöke szerint diszkriminatív és prejudikáló a felmérés. „Ha csak romák között folytatnak ilyen típusú vizsgálatokat, az maga a diszkrimináció, s csak arra alkalmas, hogy az előítéleteket felerősítse” – mondta Horváth Aladár, hozzátéve, hogy nem szabad a mélyszegénységet és a roma népességet azonosítani. Mint mondta, a romák kétharmada – hol kevésbé, hol jobban, de – integrálódott, beépült a magyar társadalomba. Az Országos Cigány Önkormányzat sajnálja, hogy az egészségügyi tárca nem kérte ki álláspontját a romákkal kapcsolatos felmérés elkészítése előtt. Babusik Ferenc a kérdőívet összeállító Delphoi Consulting Társadalomtudományi Kutatóműhely vezetője elmondta: nem áll szándékos provokáció a kérdések hátterében. Mint mondta, három évtizedes nemzetközi gyakorlat szerint úgy mérhető leghatékonyabban a negatív előítélet, ha azok tartalmát fogalmazzák meg.

„A rendőrség és a romák egyformán érdekeltek az előítéletek csökkentésében” – hangsúlyozta Salgó László az ORFK vezetői értekezletén, amelyen részt vettek roma ki-

sebbségi önkormányzati tisztségviselők, illetve Teleki László romaügyi politikai államtitkár. Ez a társadalmi feszültség komoly gátja lehet a demokratikus fejlődésnek, ezért meg kell fékezni. Az előítéletesség az utcán, a városban, a faluban dől el, nem ebben a teremben – figyelmeztetett a főkapitány. Salgó László a feladatokat összefoglalva elmondta: kezdeményezi, hogy a rendőri összekötők és a roma koordinátorok jövőre közös országos értekezleten értékeljék az együttműködés tapasztalatait, az ORFK vezetői értekezlete pedig évente egyszer tekintse át ezt az együttműködést. Az ORFK vezetése támogat minden helyi kezdeményezést – tette hozzá a főkapitány. Teleki László romaügyi politikai államtitkár kiemelte: az élet minden területén megjelenhetnek az előítéletek, csökkentésük érdekében mindent meg kell tenni. Fontos jelzés, hogy helyi szinten élő kapcsolat alakult ki, és nem csak a problémás esetek kapcsán működnek együtt a rendőrök és a cigányság képviselői – jegyezte meg az államtitkár. „Meg kell hogy ismerje a rendőrség a cigányságot” – hangsúlyozta Teleki László. Kolompár Orbán, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke rámutatott: hiányos a kommunikáció a rendőrség és a romák között. „Az előítéletek abból fakadnak, hogy nincs kommunikáció, kevés az információ. A médiának pedig abban nagyon nagy a felelőssége, hogy miként állítja be a konfliktusokat” – hangsúlyozta a kisebbségi vezető. Mindkét fél részéről inkább a megelőzésre kellene helyezni a hangsúlyt. Szükséges a rendőrség és cigány önkormányzatok közti megyei, helyi szintű együttműködés, a helyi őrsparancsnok és kisebbségi vezető közötti közvetlen kapcsolat kialakítása – mondta Kolompár Orbán.

December

A Zala Megyei Főügyészség segítségnyújtás elmulasztásának megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárást kezdeményezett a Kaposvári Katonai Ügyészségen Forgács Attilának, a zalaegerszegi börtönben csütörtökön zárkatúzban elhunyt rabnak a halála ügyében. Ezzel már a harmadik eljárás indult az ügyben, amelyben a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BVOP) belső vizsgálat, a Zala Megyei Rendőr-főkapitányság pedig államigazgatási eljárás keretében nyomoz. Amint ismeretes, november 27-én – eddig tisztázatlan okok miatt – kigyulladt a gumiszobának nevezett magánzárka a zalaegerszegi börtönben, amelynek következtében az elkülönítőben elhelyezett 29 éves Forgács Attila életét veszítette.

A romák és nem romák közötti konfliktusok okairól, s azok enyhítésének lehetőségéről készítettek elemzést a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézetének szolnoki társadalomkutatói három észak-alföldi településen, Jászládányban, Mikepércsen és Nagyhalászon. A szociológiai felmérés szerint Jászládányban a többség elfogadta azt az állítást, amely szerint „minden cigány gyermeknek joga van arra, hogy a nem cigányokkal közös iskolai osztályokban tanuljon”. Ennek az állításnak ellentmond azonban, hogy a felszín alatt mélyen gyökereznek az előítéletek mozgatói: a települési konfliktust a legtöbben etnikai színezetűnek látták. Ezt a helyzetet a jászládányiak szerint a települési önkormányzat és az állam közös erővel csökkentheti. A ladányiak komoly szerepet szánának a béketeremtésben a megyei önkormányzatnak is. Jászládányban a roma kisebbségi csoportokkal szemben erősek az előítéletek – ennek mértéke azonban a kutatók szerint nem különbözik az országosan tapasztaltaktól. A helyi válaszadók körében a romákat az úgynevezett „rokonszenvskálán” minden nemzetiségi csoport megelőzi. A cigányoknál egyedül az életmódjuk miatt „stigmatizált” csoportok – alkoholisták, kábítószeresek és a bőrfejúek – értek el rosszabb eredményt. Ennek megfelelően például a nem romák többsége nem szeretne egy munkahelyen dolgozni vagy egy utcában lakni cigányokkal. A konfliktusok csökkentésének egyik lehetséges iránya az esélyegyenlőségi politika meghonosítása – vélik a kutatók. A válaszadók közül főként a roma származásúak tartották a közoktatás feladatának azt, hogy csökkentse a társadalmi hátrányokat. A válaszadók többsége – főleg a diplomások – bíznak abban, hogy az iskolában szerzett tapasztalat visszahat a család kulturális szokásainak pozitív változására. Szarvák Tibor szerint az ellentétek többféleképp is csökkenthetők lennének: például akkor, ha a település el tudná indítani a szociális földprogramos támogatást. Ebben az esetben a romák egy része visszatérhetne a munka világába. Jelenleg a jászládányi cigányok kétharmada munkanélküli, s a felmérés szerint a megkérdezettek nem is látják annak esélyét, hogy helyzetük a közeljövőben jó irányba változhat. A kutatók úgy vélik: az is segítséget jelenthetne, ha a romák megismerhetnék az információs technika, az internet előnyeit – most ugyanis egy felmérés szerint a romáknak csak alig egy százaléka használ számítógépet.

„A legnagyobb gondot az okozza, hogy nincs egységes, a valóságot reálisan tükröző kriminálstatisztikai kritériumrendszer, amelynek alapján egységesen lehetne állást foglalni abban a kérdésben, hogy kit kell cigánynak tekinteni. Pusztán a nevek alapján

történő differenciálás nem megnyugtató. (...) Ezért helyesnek tűnik az olyan irányú differenciálás, mely szerint beszélhetünk beilleszkedő és beilleszkedni nem tudó cigány származású elkövetőkről.” Mindezt leendő és jelenlegi pedagógusok olvashatják A roma-pedagógia (sic!) elméleti és gyakorlati alapjai című szöveggyűjteményben. A kötet 2000-ben az Okker kiadónál jelent meg az egri Eszterházy Károly Főiskola neveléstudományi tanszéke két oktatójának szerkesztésében, a téma iránt érdeklődőknek több kulturális hírlevél és a romaweb internetes portál is ajánlja.

Jövőre megkezdik a cigánytelepek felszámolását, és a tervek szerint 2006 végére már új lakásokkal váltják ki a felmért 446 telep felét – közölte a romaügyi államtitkár szerdán, Salgótarjánban. Egy szociológiai kutatás alapján, 446 településen tartanak nyilván közmű nélküli, a közigazgatási területeken kívül eső, tanyaszerű cigánytelepet – mondta sajtótájékoztatóján Teleki László. Hozzátette: közel egymilliárd forintot költenek a januárban indítandó nyolc modellprogramra, a telepek felszámolására, rehabilitációjára. A következő év második felétől további hazai és nemzetközi források bevonásával számolnak. Az érintetteket bevonják a lakásépítésekbe, és előtte hat-nyolc hónapos képzést kapnak. Az államtitkár elmondta: a cigánytelepek felszámolását és rehabilitációját követően a romák integrálását segítő mentorhálózatot működtetnek majd, amely napi kapcsolatot tart a munkahelyekkel, az oktatási és szociális intézményekkel.